

УДК 349.6

DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.2.34>

ЗАХИСТ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ У СФЕРІ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ЗАСОБАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Харитонова О.І.,
*доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
завідувач кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID: 0000-0002-9681-9605*

Харитонов Є.О.,
*доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
завідувач кафедри приватного права
Національного університету
«Одеська юридична академія»
ORCID: 0000-0001-5521-0839*

Харитонова Т.Є.,
*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри земельного, екологічного та енергетичного права
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID: 0000-0002-7998-5089*

Харитонова О.І., Харитонов Є.О., Харитонова Т.Є. Захист екологічних прав у сфері альтернативної енергетики засобами інтелектуальної власності.

У статті досліджуються питання альтернативної енергетики, які виникають у зв'язку з руйнуванням енергетичної інфраструктури внаслідок злочинних дій російської федерації та стають вкрай актуальними для України. Пошук нових моделей організації економічних відносин має враховувати й екологічний фактор, оскільки військові дії створили не тільки дефіцит електроенергії, а призвели до високого ступеню забруднення українських чорноземів та зниження їх родючості, забруднення прісних вод, неконтрольоване збільшення викидів у атмосферу, значне утворення відходів виробництва. Тому швидке запровадження захисту екологічних прав у сфері альтернативної енергетики засобами інтелектуальної власності з метою як виживання під час воєнних дій, так і при відбудові енергетичного сектору країни після війни було не тільки актуальним, але й вкрай необхідним.

Тому в процесі дослідження було визначено, що на всіх етапах переходу до «зеленої енергетики» та знайдення шляхів позитивного впливу на екологію, важливу роль відіграють інновації, яких найбільше пропонує інтелектуальна власність. Саме технології та інновації одночасно можуть охоплювати та реагувати на три типи викликів: економічні, екологічні та соціальні.

Було виокремлено, що найбільш дієвими засобами інтелектуальної власності, які впливають на екологічні аспекти альтернативної енергетики можуть бути: а) «зелені патенти», тобто патентування винаходів, які вирішують або пом'якшують екологічні наслідки, а також ті, що допомагають зберегти навколишнє середовище і природні ресурси. Викликом стає проходження експертизи патентних заявок, оскільки цей процес може бути довготривалим. Тому слід звернути увагу на позитивний досвід зарубіжних країн, де запроваджено прискорену експертизу патентних заявок у сфері «зелених» технологій (тих, які стосуються якості довкілля, енергозбереження, розвитку відновлюваних джерел енергії або скорочення викидів парникових газів тощо); б) зелені технології, які сприяють міжнародній передачі технологій. Наприклад, коли винахідники можуть ліцензувати свою технологію іноземним виробникам і компаніям, які бажають застосувати ці екологічні рішення у своїй діяльності; в) ліцензії з відкритим кодом, які забезпечують широкий доступ, співпрацю та інновації; г) підвищення ефективності адміністрування. Це може бути

перехід на повністю електронну систему видачі патентів, який буде скорочувати період затримки між моментом випуску та публікацією.

Ключові слова: зелена енергетика, інтелектуальна власність, екологічні права, інновації, альтернативна енергетика, патентування, навколишнє середовище.

Kharytonova O.I., Kharytonov E.O., Kharytonova T.E. Protection of environmental rights in the sphere of alternative energy through intellectual property.

This article examines issues related to alternative energy that have arisen due to the destruction of energy infrastructure as a result of the Russian Federation's criminal actions and have become extremely relevant for Ukraine. The search for new models of organizing economic relations must also take into account environmental factors, as military actions have not only created an electricity shortage but have also led to a high degree of pollution of Ukrainian black soil and a decline in its fertility, contamination of freshwater sources, uncontrolled increases in atmospheric emissions, and significant generation of industrial waste. Therefore, the rapid implementation of environmental rights protection in the field of alternative energy through intellectual property, with the aim of both ensuring survival during hostilities and rebuilding the country's energy sector after the war, was not only relevant but also critically necessary.

Therefore, the study determined that at all stages of the transition to "green energy" and the search for ways to positively impact the environment, innovation plays a crucial role—and intellectual property offers the greatest potential for such innovation. It is precisely technologies and innovations that can simultaneously address and respond to three types of challenges: economic, environmental, and social.

It was noted that the most effective intellectual property tools influencing the environmental aspects of alternative energy could be: a) "green patents," that is, the patenting of inventions that address or mitigate environmental impacts, as well as those that help preserve the environment and natural resources. The examination of patent applications poses a challenge, as this process can be lengthy. Therefore, attention should be paid to the positive experience of foreign countries where accelerated examination of patent applications in the field of "green" technologies (those related to environmental quality, energy conservation, the development of renewable energy sources, or the reduction of greenhouse gas emissions, etc.) has been introduced; b) green technologies that facilitate international technology transfer. For example, when inventors can license their technology to foreign manufacturers and companies wishing to apply these environmental solutions in their operations; c) open-source licenses that ensure broad access, collaboration, and innovation; d) improving administrative efficiency. This could involve transitioning to a fully electronic patent issuance system, which would reduce the delay between issuance and publication.

Key words: green energy, intellectual property, environmental rights, innovation, alternative energy, patenting, the environment.

Постановка проблеми. Прискорення науково-технічного прогресу, перехід від економіки постіндустріальної до економіки інноваційної тягне не лише позитивні зміни, але й спричиняє виникнення ризиків у різних сферах суспільного життя. Одним із наслідків такого прискорення та інтенсифікації виробництва є порушення природного балансу та деградація екосистем. Негативний антропогенний вплив чинників інтенсифікації виробництва зумовив не лише погіршення екологічної ситуації в країні, негативний вплив на життя і здоров'я громадян, а й зниження економічного потенціалу країни. Високий ступінь забруднення українських чорноземів та зниження їх родючості, забруднення прісних вод, неконтрольоване збільшення викидів у атмосферу, значне утворення відходів виробництва зумовлюють необхідність пошуку нових моделей організації економічних відносин. Нині забезпечити населення екологічно безпечним продовольством, покращити якість ґрунтів, сприяти сталому розвитку агроекосистеми, підвищити відповідальність та ініціативність виробників і зміцнити конкурентоспроможність вітчизняної продукції на зовнішніх ринках можна в межах формування й розвитку економіки нового типу – біоекономіки.

Євроінтеграційні процеси, до яких долучилася Україна після підписання Угоди з ЄС, визначила вектор розвитку її галузей на довгі роки. На особливу увагу заслуговує економічна частина Угоди – Розділ III «Юстиція, свобода та безпека», найбільш проблемні: Розділ IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», Розділ V «Економічне та галузеве співробітництво», Розділ VI «Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби із шахрайством», які разом з рештою

тексту Угоди становлять єдиний документ. 16 вересня 2014 р. Верховна Рада України та Європейський Парламент синхронно ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та ЄС. Українська сторона передала до депозитарію ратифікаційні грамоти і завершила таким чином всі внутрішньодержавні процедури. З цього моменту Україна взяла на себе, зокрема, зобов'язання з розвитку та підтримки відновлювальної енергетики із урахуванням принципів економічної доцільності та охорони довкілля, а також альтернативних видів палива, зокрема, стале виробництво біопалива і співробітництво у сфері нормативно-правових питань, сертифікації та стандартизації, а також технологічного і комерційного розвитку (пункт (j) частини 1 ст. 338 Угоди). Законодавче підґрунтя стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел складають норми законів України «Про альтернативні джерела енергії», «Про ринок електричної енергії», «Про теплопостачання», «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України», інших законів та підзаконних нормативно-правових актів. До правової основи стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел входять директиви Європейського Союзу, основною з яких є Директива 2009/28/ЄС про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії, положення якої Україна імплементувала у рамках Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. З цією метою Кабінетом Міністрів було видано Розпорядження від 03.09.2014 р. «Про затвердження плану заходів з імплементативної Директиви Європейського Парламенту та Ради 2009/28/ЄС» [1]. Тому комплексні дослідження питань альтернативної енергетики фахівцями різних галузей права є вкрай актуальними, необхідними і своєчасними.

Україна як держава повинна забезпечити виконання міжнародно-правових зобов'язань в енергетиці. Зокрема, з положень відповідних договорів (Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Договором про заснування Енергетичного Співтовариства, Паризької угоди) впливає зобов'язання підтримувати розвиток «зеленої» енергетики та перехід до низьковуглецевої економіки.

Зелена енергетика, також відома як відновлювана енергетика, є виробництвом та використанням енергії, яка базується на відновлюваних джерелах енергії, що не вичерпуються та не шкодять навколишньому середовищу [2].

Метою зеленої енергетики можна зазначити декілька основних напрямків: а) зменшення залежності від викопних джерел (вугілля, нафти тощо); б) зниження викидів парникових газів, які негативно впливають на зміну клімату; в) забезпечення енергоефективності та енергозбереження в різних секторах.

Директива 2009/28/ЄС про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел, вимагає створення схем підтримки відновлювальної енергетики на засадах прозорості, недискримінації, конкуренції та економічної доцільності. Міненерго за підтримки Світового Банку наразі розробляє «Концепцію впровадження Розумних мереж в Україні». Продовжується й законотворча робота, зокрема, з 16 червня 2022 року вступив у силу Закон України № 2046-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку установок зберігання енергії», прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України», що набув чинності 27 липня 2023 року. Ще у липні 2018 р. уряд схвалив Стратегію низьковуглецевого розвитку до 2050 р., якою закладено перехід економіки України на модель низьковуглецевого розвитку. Така модель передбачає зменшення обсягу викидів парникових газів і мінімізацію використання викопного палива, збільшення інвестування у розвиток відновлювальної енергетики та впровадження екологічно безпечного виробництва із застосуванням зелених технологій в усіх секторах економіки [3].

Особливо актуальними питання альтернативної енергетики є для України у зв'язку з руйнуванням енергетичної інфраструктури внаслідок злочинних дій російської федерації. Тому швидке запровадження захисту екологічних прав у сфері альтернативної енергетики засобами інтелектуальної власності з метою як виживання під час воєнних дій, так і при відбудові енергетичного сектору країни після війни є актуальним і вкрай необхідним.

На всіх етапах переходу до «зеленої енергетики» та позитивного впливу на екологію важливу роль відіграють інновації та інтелектуальна власність. «Саме технології та інновації відіграють ключову роль у вирішенні проблеми скорочення обсягів викидів парникових газів. Нинішня стадія еволюції, що є певною мірою ідеальною для нашого часу, знайшла вираження в понятті «сталіх інновацій». Цей різновид характеризує комплексний підхід, адже такі інновації покликані

одночасно відповідати на три типи викликів (triple bottom line): економічні, екологічні та соціальні» - впевнена очільниця ІР офісу О.П. Орлюк [4]. Роль прав інтелектуальної власності визначено, зокрема, статтею 7 Угоди ТРІПС, відповідно до якої охорона та забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності мають сприяти просуванню технологічних інновацій, передачі та розповсюдженню технологій на взаємну користь виробників та користувачів технологічних знань, та у спосіб, що сприяє соціальному та економічному благополуччю, а також балансу прав та обов'язків [5]. Однак швидке зростання попиту на альтернативну енергетику потребує не лише ефективного захисту прав інтелектуальної власності, але й відповідних механізмів, здатних спростити вихід на енергетичний ринок нових технологій. Зокрема, це стосується патентування у сфері альтернативної (зеленої) енергетики.

У зв'язку з цим **метою даної статті** є дослідити нові підходи захисту екологічних прав у сфері альтернативної енергетики, а саме, засобами інтелектуальної власності.

Аналіз сучасного стану досліджень. Відносини альтернативної енергетики через свою комплексність розглядаються представниками різних галузей юридичної науки під різними кутами. Проблеми правового регулювання відносин у сфері альтернативної енергетики розроблялися низкою вітчизняних учених (питання щодо галузі енергетичного права та законодавства розглядалися В.І. Семчиком, Є.О. Харитоновим, Ю.С. Шемшученком, Х.А. Григор'євою, Т.Г. Ковальчук, Є.О. Платоною, В.П. Станіславським; природоресурсові проблеми – О.Б. Кишко-Ерлі, Р.С. Кіріним; біосировинні – А.В. Пастух, С.А. Оболенською; земельні, екологічні – Бредіхіною В.Л., Н.Р. Малишевою, К.О. Огановою, Т.Є. Харитоновою, І.Є. Чумаченко; господарсько-правові – О.Ю. Битяком, Е.Ю. Рибніковою, О.І. Куликом, М.М. Кузьміною, О.І. Харитоновою; євроінтеграційні – С.Д. Білоцьким, Я.С. Бенедик, Т.А. Грабович, Є.В. Шульгою, О.О. Суріловою, М.В. Чіпко; фінансово-правові – Д.В. Молдавановим; проблеми енергозбереження – Г.Д. Джумагельдієвою, Ю.М. Рудь). Слід зазначити, що аналіз зарубіжної літератури демонструє стійкий високий інтерес науковців до проблематики права альтернативної енергетики (публікації Huhta K., Handrlica J., Del Guayo I., Benrath D. тощо).

Виклад основного матеріалу. З усіх об'єктів права інтелектуальної власності саме винаходи у сфері «зеленої енергетики» є рушійною силою переходу до низьковуглецевої економіки. До таких винаходів належать ті, що стосуються сонячної (використання сонячних панелей та колекторів для перетворення сонячної енергії на електрику або тепло), вітрової (використання вітрових турбін для генерації електричної енергії з вітрової енергії), гідроенергетики (генерація електричної енергії з потоку води, зазвичай за допомогою гідроелектростанцій), біоенергетики (використання органічних матеріалів (біомаси) для виробництва електричної енергії, тепла або біопалив), геотермальної енергетики (використання тепла з надр Землі для виробництва електричної енергії або обігріву). Це стосується також енергії хвиль, водневих технологій, технологій енергозбереження, смарт-мереж тощо. За даними ІР офісу, заявки у галузі зеленої енергетики в Україні становлять близько 4% від загальної кількості заявок на винаходи, що відповідає загальносвітовим показникам (3-4%) [4].

Наявність патентів свідчить про інноваційність компаній і потенціал для розвитку. Інвестори часто більше довіряють бізнесам, які мають захищені технології. Патенти можуть також підсилити репутацію компанії як інноватора на ринку, що позитивно впливає на імідж бренду. Хоча дослідження у сфері патентної активності свідчать про поки що низький її рівень. Так, на думку експертів, активність українських заявників у сфері зелених патентів за останнє десятиліття була досить низькою і мала тенденцію до зниження. Навіть у галузях, які швидко розвиваються в Україні (вітроенергетика, використання сонячної енергії, гідроенергетика), приріст кількості нових українських патентів за останнє десятиліття був досить низьким і мав тенденцію до зниження [6, с. 42]. Ця проблема пов'язана, зокрема, з тим, що вдосконалення, насамперед, потребує експертизи патентних заявок. Йдеться саме про так звані «зелені» патенти. Зелений патент - це патентування винаходів, які вирішують або пом'якшують екологічні наслідки, а також ті, що допомагають зберегти навколишнє середовище і природні ресурси.

Слід зазначити, що певні кроки на шляху підвищення ефективності у цій галузі вже робляться. Зокрема, 25 жовтня 2024 року набули чинності Правила складання, подання та проведення експертизи заявки на винахід і заявки на корисну модель [7], які затверджено наказом Мінекономіки від 9 вересня 2024 року № 23301. Документ пріоритизує галузі зеленої енергетики, транспортних технологій, нано- та біотехнологій, а також сфери нацбезпеки та оборони [8]. Ним також перед-

бачено, що експертиза заявок на винаходи, що відповідають середньостроковим пріоритетним напрямом загальнодержавного рівня відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [9], призначається і проводиться першочергово.

Однак у низці зарубіжних країн вже запроваджено прискорену експертизу патентних заявок у сфері «зелених» технологій. Так, зокрема, у США ще в 2009 стартувала програма прискореного розгляду патентних заявок на екологічно чисті технології. Green Technology Pilot Program від самого початку була спрямована на прийом заявок на патенти, що стосуються якості довкілля, енергозбереження, розвитку відновлюваних джерел енергії або скорочення викидів парникових газів, і розглядають такі заявки у пріоритетному порядку. Сьогодні ж новатори можуть скористатися процедурою Track One, яка передбачає прискорення експертизи та ухвалення остаточного рішення за заявкою впродовж 12 місяців з моменту її подання. І за таке прискорення новатори, які покращують якість довкілля, отримують пільгу та нічого не сплачують.

Експертиза патентних заявок щодо «зелених» технологій допомагає прискорити комерціалізацію технологій, пов'язаних зі зміною клімату, технологіями адаптації та пом'якшення впливу на навколишнє середовище [10].

Але є й інший бік у «зеленому патентуванні», оскільки незважаючи на те, що багато компаній насправді роблять усе можливе, щоб зменшити викиди та покращити сталість (наприклад, розробляючи більш суто веганські продукти, використовуючи перероблену / біорозкладану упаковку та виробляючи власну енергію), сумна реальність полягає в тому, що деякі підприємства просто перехопили те, що вони вважають популістським підйомом, і рекламують продукти як «зелені», не маючи для цього підстав. Така практика відома як «зелене відмивання» і полягає у використанні неправдивих, оманливих або необґрунтованих тверджень щодо екологічної ефективності продукту чи послуги. У 2009 році Управління інтелектуальної власності Великої Британії (UKIPO) запровадило патентну схему, відому як «Зелений канал». Цей механізм дозволяє заявникам на патент вимагати прискореного розгляду їхніх заявок, якщо винахід, який вони подають, має екологічну користь. Користування цією послугою безкоштовне, але заявник повинен її замовити. Це можна зробити, подавши письмовий запит із зазначенням того, наскільки винахід або технологія є екологічно чистими... Якщо екологічні переваги винаходу чи технології очевидні з вигляду заявки, UKIPO не проводитиме подальшого аналізу чи детального розслідування. Проте, якщо екологічні переваги винаходу не очевидні відразу, заявника можуть попросити надати додаткове пояснення. UKIPO має право відхилити запити, які є явно необґрунтованими (наприклад винаходи, які за своєю природою не є екологічно чистими). Прискорене відстеження патентної заявки через Зелений канал також може бути корисним, якщо заявник шукає патентного захисту в інших країнах, оскільки це дозволить йому отримати вигоду від програми Patent Prosecution Highway. Ця глобальна схема дозволяє заявникам подати запит на прискорення розгляду їх патентної заявки на територіях країн-членів, якщо їхня заявка вже була визнана прийнятною іншим членом (наприклад, UKIPO)» [11].

До речі, Автомагістраль патентного діловодства (PPH) – це також програма, яка надає заявнику можливість прискорити патентне діловодство. В принципі, PPH дозволяє заявнику запросити прискорене патентне діловодство в ЕРО, якщо відповідна заявка вже була виявлена як така, що містить патентоспроможні / допустимі вимоги в партнерському офісі PPH. Програма дозволяє партнерським офісам повторно використовувати вже наявну роботу і, отже, обробляти заявки в прискореному порядку. В даний час ЕРО підтримує програми PPH у всіх офісах IP5, а саме: JPO (Японія), KIPO (Республіка Корея), CNIPA (P.R. з Китаю) та USPTO (Сполучені Штати). Крім того, партнерськими офісами PPH є IPA (Австралія), MOIC (Бахрейн), INPI (Бразилія), CIPO (Канада), INAPI (Чилі), SIC (Колумбія), ILPO (Ізраїль), MyIPO (Малайзія), IMPI (Мексика), IPONZ (Нова Зеландія), INDECOPi (Перу), IPOPHL (Філіппіни), IPOS (Сінгапур) та SAIP (Саудівська Аравія). Програми РПГ з Євразійським патентним відомством (ЕАПО) і Роспатентом (Росія) в даний час призупинені [12].

Закони про інтелектуальну власність можуть дати поштовх зеленим технологіям, сприяючи міжнародній передачі технологій. Наприклад, канадська патентна заявка на інноваційну конструкцію сонячної панелі не тільки захищає винахід у Канаді, але також може служити основою для отримання охорони в інших країнах. Таким чином, винахідники можуть ліцензувати свою технологію іноземним виробникам і компаніям, які бажають застосувати ці екологічні рішення у своїй діяльності.

Важливу роль у впровадженні зелених технологій відіграють ліцензії з відкритим кодом. Вони забезпечують широкий доступ, співпрацю та інновації. Завдяки вільному обміну правами на інтелектуальну власність ліцензії з відкритим вихідним кодом сприяють розвитку та адаптації чистих технологій у різних галузях промисловості та регіонах. Цей відкритий підхід сприяє обміну знаннями, прискорює вирішення проблем і зменшує бар'єри для нових учасників, сприяючи розвитку енергійної екосистеми зелених технологій... Оскільки ми стикаємося з нагальною проблемою зміни клімату, закони про інтелектуальну власність можуть бути потужним інструментом для сприяння розвитку, впровадження та широкого розповсюдження зелених технологій...» [13].

Ще одним шляхом зменшення негативного впливу на навколишнє середовище є підвищення ефективності адміністрування. Відповідні спроби вже є. Так, «у 2023 році Офіс патентів і товарних знаків США (USPTO) відзначилося поштовхом до подальшої модернізації та зменшення впливу на навколишнє середовище, а також спробами підвищити адміністративну ефективність... Завдяки серії нових остаточних правил, які набули чинності в 2023 році, USPTO спробувало підвищити адміністративну ефективність Офісу, просуваючись далі в цифрову еру. Зокрема, Офіс перейшов на повністю електронну систему видачі патентів (88 FR 12560). Це нове правило створило нову форму, відому як аркуш електронної інформації про видачу патенту (EPGI). EPGI містить ключові дані про видачу патенту, такі як номер патенту, назва, дата подання та імена патентовласника та винахідників. Аркуш EPGI включено в електронний файл видачі патенту, що забезпечує легкий доступ для подальшого використання. USPTO сподівається стати більш екологічно свідомим, «сприяючи зеленій економіці» та скорочуючи період затримки між моментом випуску та публікацією... USPTO також оприлюднило нові правила, які вимагають, щоб усі заявки, пов'язані з продовженням терміну дії патенту (PTE), і заяви про коригування терміну дії патенту (PTA), які відповідають заявам про розкриття інформації, подавали в електронному вигляді з використанням правильного коду документа (88 FR 13028 та 88 FR 39172 відповідно). Цей крок має значно скоротити паперові відходи, а також підвищити адміністративну ефективність [14].

Висновки. В результаті проведеного дослідження, можна зробити висновки, що на всіх етапах переходу до «зеленої енергетики» та визначенні шляхів позитивного впливу на екологію, важливу роль відіграють інновації, яких найбільше пропонує інтелектуальна власність. Саме технології та інновації одночасно можуть охоплювати та реагувати на три типи викликів: економічні, екологічні та соціальні.

Було визначено, що найбільш дієвими засобами інтелектуальної власності, які впливають на екологічні аспекти альтернативної енергетики, можуть бути: а) «зелені патенти», тобто патентування винаходів, які вирішують або пом'якшують екологічні наслідки, а також ті, що допомагають зберегти навколишнє середовище і природні ресурси. Викликом стає проходження експертизи патентних заявок, оскільки цей процес може бути довготривалим. Тому слід звернути увагу на позитивний досвід зарубіжних країн, де запроваджено прискорену експертизу патентних заявок у сфері «зелених» технологій (тих, які стосуються якості довкілля, енергозбереження, розвитку відновлюваних джерел енергії або скорочення викидів парникових газів тощо); б) зелені технології, які сприяють міжнародній передачі технологій. Наприклад, коли винахідники можуть ліцензувати свою технологію іноземним виробникам і компаніям, які бажають застосувати ці екологічні рішення у своїй діяльності; в) ліцензії з відкритим кодом, які забезпечують широкий доступ, співпрацю та інновації; г) підвищення ефективності адміністрування. Це може бути перехід на повністю електронну систему видачі патентів, який буде скорочувати період затримки між моментом випуску та публікацією.

Таким чином, Україна також може перейняти позитивний досвід у цій сфері і активніше стимулювати патентування, бо майбутнє «зеленої енергетики» напряму пов'язано із цим інструментом впливу, який допомагає розробляти ефективні механізми інноваційної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про затвердження плану заходів з імплементації Директиви Європейського Парламенту та Ради 2009/28/ЄС: розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2014 р. № 791-р. *Урядовий кур'єр*. 10.09.2024. № 165. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/791-2014-%D1%80#Text>.
2. Мильцева В. Основні тренди зеленої енергетики 2023 року: фокус ЄС та виклики для України. URL: <https://www.juscutum.com/news/osnovni-trendi-zelenoyi-energetiki-2023-roku-fokus-ies-ta-vikliki-dlya-ukrayini>.

3. Альтернативна енергетика: шляхи законодавчого стимулювання: колективна монографія [Текст] / за заг. ред. д. ю. н., проф. Т.Є. Харитонової, д. ю. н., проф. Х.А. Григор'євої. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. – 520 с. <https://hdl.handle.net/11300/27409>.
4. IP захищає довкілля: презентуємо інформаційний звіт “Зелені технології, інновації та інтелектуальна власність”. URL: <https://nipo.gov.ua/pidsumky-business-legal-energy-forum>.
5. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Додаток 1С до Угоди про заснування Світової організації торгівлі) від 15.04.1994 № 981_018. *Офіційний вісник України*. 12.11.2010. № 84. стор. 503. стаття 2989. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text.
6. Єгоров І.Ю., Грига В.Ю., Рижкова Ю.О. Патентна активність у сфері зеленої економіки: сучасний стан та проблеми. *Наука, технології, інновації*. 2021. № 3. С. 36-44. https://nti.ukrintei.ua/wp-content/uploads/2022/11/%D0%84%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2_3-2021-1.pdf.
7. Про затвердження Правил складання, подання та проведення експертизи заявки на винахід і заявки на корисну модель (із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства економіки України від 20 вересня 2024 року № 23936): Наказ Міністерства економіки України від 09.09.2024 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE42756>.
8. Винаходи і корисні моделі: Нові правила. URL: <https://nipo.gov.ua/novi-pravy-la-reiestratsii-vynakhodiv-i-km>.
9. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. ст. 166 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>.
10. Старовіт О. Прискорена експертиза патентних заявок на «зелені» технології: зарубіжний досвід для України. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2022. № 3. С. 33-42 <http://uran.inprojournal.org/article/view/282170>.
11. Alison Bryce, Ally Burr, Orla White. IP & the Environment - the fine balance between eco-friendly and greenwashing // Brodies LLP. URL: <https://brodies.com/insights/ip-technology-and-data/ip-and-theenvironment-the-fine-balance-between-eco-friendly-and-greenwashing/#page=1>.
12. Patent Prosecution Highway (PPH) – Patent Protection Strategy. URL: <https://www.epo.org/en/applying/international/patent-prosecution-highway/outline>.
13. Simon Elstad. How IP Laws Can Help Promote Green Technologies // Greener Ideal. URL: <https://greenerideal.com/news/technology/how-iplaws-can-help-promote-green-technologies>.
14. Robert Pluta, Wade Weaver. USPTO 2023 Year in Review: E-Filings and Rulemakings and AI, Oh My! // IP Watchdog, Inc. URL: <https://ipwatchdog.com/2023/12/18/uspto-year-review-2023-e-filings-rulemakingsai-oh/id=170521>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 01.04.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 23.04.2026
Дата публікації: 10.05.2026